

Odgovori Ministrstva za naravne vire in prostor (MNVP) na vprašanja kmetov iz srečanja 4.2.2026 na Igu

I. Kako, da živali na zavarovanih območjih ni dovoljeno vznemirjati, dovoljena pa je rekreacija in turizem na istih površinah?

Zakon o ohranjanju narave (v nadaljevanju **ZON**) je zelo jassen: **varstveni režimi veljajo enako za vse dejavnosti in aktivnosti** – ne glede na to, ali gre za kmetovanje, rekreacijo, turizem, prireditve ali katerokoli drugo rabo prostora.

Ključno je načelo: **prepovedano je ravnanje, ki povzroča škodo naravi** (npr. vznemirjanje zavarovanih živali, uničevanje habitatov, posegi, ki slabšajo stanje). To pomeni:

ZON ločuje samo med **dejavnostmi in aktivnostmi, ki so združljive z varstvom**, in tistimi, ki **presejajo dopustne vplive**. Enaka pravila za vse – presoja pa je vezana na **učinek na naravo**, ne na to, kdo dejavnost ali aktivnost izvaja.

Tudi v **Uredbi o KPLB** zapisana **pravila veljajo za vse**, pri čemer pa uredba **izrecno predvideva tudi izjeme, kjer je to nujno za izvajanje kmetijske rabe**.

Primeri izjem, ki so v uredbi napisane v korist izvajanja kmetovanja:

- Pri posegih, ki vplivajo na vodni režim (jarki ipd.), je prepoved, **razen vzdrževanja obstoječih melioracijskih jarkov** (in določenih posegov za poplavno varnost).
- V I. varstvenem območju je prepoved izvajanja hidromelioracij/agromelioracij in osuševanja tal, **razen vzdrževanja obstoječih melioracijskih jarkov**.
- Vožnja z motornimi vozili izven javnih cest je praviloma prepovedana, **razen za potrebe lastnikov in najemnikov zemljišč za opravljanje kmetijske (in gozdarske) dejavnosti**.
- Odkopavanje/nasipavanje materiala izven stavbnih zemljišč je praviloma prepovedano, **razen nasipavanja kolovozov in poljskih poti v okviru obstoječih gabaritov**.
- V 2. varstvenem območju je gradnja novih objektov zunaj naselij praviloma prepovedana, **razen kozolcev, čebelnjakov in senikov, namenjenih izključno kmetijski dejavnosti**.

Hkrati pa uredba **omejuje tudi rekreacijo in turizem**, kadar bi to škodilo naravi (npr. prireditve, taborjenje/pikniki izven določenih območij; športno-rekreacijske dejavnosti, če lahko neugodno vplivajo na vrste; psi brez povodca; jahanje/kolesarjenje izven poti)

2. Ali bo treba njivo, ki jo ima zakupnik v najemu od sklada, spremeniti v travnik?

Ne. **Ni splošne zahteve**, da bi moral vsak zakupnik njivo “spremeniti nazaj v travnik”.

To velja **samo za tista zemljišča**, ki so v **evidencah Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov še vedno vodena kot trajni travnik**, so bila **kot trajni travnik tudi oddana v zakup** (torej je bila taka raba del pogojev zakupa).

Če je bila parcela oddana kot njiva (ali druga raba) in je tako vodena v evidencah, **ni avtomatske obveznosti** pretvorbe v travnik.

3. Kdo pa so bili deležniki pri snovanju Zakona o ohranjanju narave (ZON)?

Snovanje **Zakona o ohranjanju narave (ZON)** je potekalo v **rednem vladno-parlamentarnem postopku**, kjer se vključujejo različni sektorji in javnost.

Formalni deležniki:

- **Predlagatelj ZON je bila Vlada RS** (postopek se je začel).
- V Državnem zboru ga je obravnavalo **matično delovno telo – Odbor za infrastrukturo in okolje**, vključene so bile tudi druge parlamentarne službe/odbori (npr. sekretariat za zakonodajo) in amandmiranje.

Vsebinski deležniki (kdo daje pripombe in usklajuje interese):

- pristojno ministrstvo (takrat MOP; danes MNVP) in drugi resorji, ki se jih narava dotika (kmetijstvo, gozdarstvo, vode, prostor, promet, turizem ...),
- **lokalne skupnosti** in uporabniki prostora,
- strokovna javnost in nevladne organizacije.

To je še posebej vidno tudi pri novejših novelah ZON, kjer ministrstvo vodi **usklajevanja s številnimi deležniki** in izrecno navaja usklajevanje interesov med upravljalci, uporabniki in lokalnimi skupnostmi. Objava gradiv, ki je v proceduri sprejemanja je vidna tudi na e-Demokraciji, kjer lahko deležniki podajo pripombe.

Če se vprašanje nanaša na Novelo ZON-F, pa podajamo tudi na to odgovor:

Predlagatelj novele ZON-F je bila Vlada Republike Slovenije, gradivo za vlado je pripravilo pristojno Ministrstvo za naravne vire in prostor, po izvedeni javni razpravi in medresorskem usklajevanju z drugimi pristojnimi ministrstvi in organizacijami. V postopek priprave zakona so bile vključene številne organizacije s področja kmetijstva, kot najbolj ključno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, v javno razpravo pa so se vključili tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Kmečka iniciativa.

4. Na temo neškodljivega prehoda drugim osebam so naslednja vprašanja:

4.a. Kaj pomeni neškodljiv prehod drugim osebam?

V praksi pomeni **prehajanje čez zemljišče na način, ki lastniku ne povzroča škode** in ne posega v njegovo uporabo zemljišča:

- **brez poškodovanja pridelkov**, ograj, opreme, tal itd.
- **brez vznemirjanja živali** (npr. na paši) ali povzročanja nevarnosti,
- **brez smetenja** in drugih motenj,
- praviloma gre za **prehajanje (tranzit)**, ne pa za “kamping”, piknike, vožnjo z motornimi vozili ipd. (razen kjer je to posebej dovoljeno po drugih predpisih).

Ključ je v besedi “**neškodljiv**” – če nastane škoda ali poseg v posest, to ni več “neškodljiv prehod”.

4.b. Lastnik zemljišča mora dopustiti na svojih zemljiščih neškodljiv prehod drugim osebam. Katere osebe so to oz. kaj je s tem mišljeno?

ZON ne našteva posebnih kategorij; izraz **druge osebe** pomeni **osebe, ki niso lastnik (ali uporabnik) zemljišča** – torej **širša javnost**, kadar gre za **neškodljiv prehod**.

Hkrati pa ZON doda še drugo pomembno vsebino: lastnik mora dopustiti tudi **opravljanje naravovarstvenih nalog** (monitoringi, ukrepi varstva naravnih vrednot ipd.), kar se praviloma izvaja **po pooblaščenih službah/izvajalcih** in z namenom varstva narave.

4.c. Za kakšne namene je potrebno dovoliti drugim osebam dostop na lastniško parcelo?

Po 9. členu ZON sta bistveni dve skupini namenov:

1. **Neškodljiv prehod** in druga splošna raba – **ampak v skladu z zakonom** (torej ne neomejeno, temveč tako, kot to dopuščajo in omejujejo drugi predpisi).
2. **Naravovarstvene naloge** (naloge ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot).

Pomembno: 9. člen ne pomeni, da ima kdorkoli pravico priti na zasebno parcelo za karkoli. Pomeni, da lastnina v prostoru (zlasti naravno vredna/občutljiva območja) ni absolutno izključujoča, kadar gre za **neškodljiv prehod** in za **zakonito določene naloge varstva narave**.

4. d. Neškodljiv prehod drugim osebam. Zakaj? Ker te osebe kradejo pridelke(mojo hrano) ni prehoda. In ali vi dovolite tujim ljudem prehod po vašem vrtu, dvorišču?

Potrebno je ločiti stvari:

1. Kraja pridelkov **ni neškodljiv prehod**. To je protipravno ravnanje, ki ga ZON ne dovoljuje in ne opravičuje. Neškodljiv” pomeni ravno obratno: brez poseganja v pridelek, opremo ali posest.
2. **ZON ne pravi, da morate dovoliti prehod po dvorišču ali vrtu** v vseh primerih. Še več: 9. člen izrecno določa, da ta dolžnost **ne velja za zemljišča, ki jih je dovoljeno ograditi v skladu z zakonom**, z izjemo nujnih naravovarstvenih nalog za preprečitev poškodovanja ali uničenja naravne vrednote.
3. Če je problem realen (kraje, poškodbe) poudarjamo, da **ZON zahteva neškodljiv prehod – škoda in kraja nista del tega. Za take primere obstajajo ukrepi varstva posesti in postopki po drugih predpisih.**

4.e. Ali se lahko sprehajam po vašem zemljišču ? privat.

V določenih primerih **da – kot neškodljiv prehod**, je to dovoljeno. Ampak to **ne pomeni, da je dovoljeno prosto sprehajanje kjerkoli in kadarkoli** po zasebnem zemljišču.

Kaj to pomeni v praksi:

- **Dovoljeno je prečkati** zemljišče *na neškodljiv način* (brez škode, brez motenja, brez smetenja, brez poseganja v pridelek).
- **Ni dovoljeno** hoditi tako, da nastaja škoda (npr. teptanje posevkov/travnika), ali da gre za zadrževanje, nabiranje pridelkov, “sprehajanje po njivi”, prireditve ipd.
- Če je zemljišče **zakonito ograjeno** (npr. dvorišče, vrt ali druga ograjena površina, ki jo je dovoljeno ograditi), se ta dolžnost prehoda **ne uporablja** (razen izjem za nujne naravovarstvene naloge).

Preprosto povedano: **prehoda ne prepoveduje lastnik, ampak ga omejuje že sama zahteva, da mora biti neškodljiv; kjer to ni ali je ograjeno, ni dopusten!**

5. Kako je EU prišla do podatka, da populacija okarčka (ali ptic) upada? Zakaj se kot proti ukrep uvajajo restrikcije namesto spodbud?

Do podatkov EU pride predvsem tako, da jih je **Slovenija dolžna zbirati in poročati**:

- **Monitoring v Sloveniji** (strokovne institucije, projekti, programi spremljanja) posredujejo podatke o številčnosti/trendih vrst in stanju habitatov. Za barjanskega okarčka so npr. javno dostopna monitoring poročila (npr. monitoring ciljnih vrst metuljev).

- Te podatke Slovenija pošilja naprej skozi **obvezna evropska poročanja**:
 - za vrste in habitate po Direktivi o habitatih prek **poročanja po členu 17**.
 - za ptice prek **poročanja po členu 12 Direktive o pticah** (status in trendi populacij).

Poleg poročil Komisija lahko upošteva tudi **prijave, strokovne podlage in dodatna pojasnila** v postopkih (zato ima pogosto v spisu tudi gradiva nevladnih organizacij ipd.), vendar je jedro običajno: **slovenski monitoring + slovensko (obvezno) poročanje**. Da je gre v tej zadevi za resen problem Slovenije, kaže tudi dejstvo, da je Komisija zadevo vodila kot kršitev (INFR(2019)4058): najprej **uradni opomin 2019**, nato pa **obrazloženo mnenje marca 2024** zaradi slabšanja stanja travnišč, travniških ptic in barjanskega okarčka.

Razlog za restrikcije je pravni:

- Direktivi o habitatih in pticah zahtevata, da država na območjih Natura 2000 **prepreči poslabšanje habitatov in pomembno vznemirjanje vrst** (to je obveznost, ne izbira).
- Če trendi še naprej padajo, Komisija praviloma zaključi, da **zgolj prostovoljni krepi/spodbude niso zadostovali**, zato mora takrat država uvesti tudi **zavezujoče ukrepe tam kjer so** so nujni, da se poslabšanje ustavi. To je tudi logika obrazloženega mnenja – “ukrepi niso bili dovolj učinkoviti”.

Spodbude (npr. kmetijsko-okoljska plačila) so pomembno orodje, ampak imajo omejitve: temeljijo na **vključevanju**, pokritost ni nujno 100 %, učinki so počasnejši. Kadar pa je treba izpolniti obveznost *ne poslabšuj*, država pogosto kombinira: **ciljne spodbude ter minimalne nujne omejitve** na najbolj občutljivih delih/časih.

6. EU je izrekla opomin! Pa kaj, če je država, naj plača kazen, saj denar država razmetava vse povprek.

Ne gre za enkratno kazen. Če država ne odpravi kršitve, lahko Komisija zadevo pelje naprej na Sodišče EU; pri nadaljnjih korakih lahko pride do pavšalnega zneska in/ali dnevne denarne kazni, dokler se kršitev ne odpravi. Četudi bo država na koncu morala poravnati kazen bo še vedno bo morala tudi ukrepati. Kazen je pritisk, da se kršitev odpravi – ne odkupnina, po kateri bi bilo dovoljeno nadaljevati po starem. Kazen se bo res plačala iz javnega denarja (tudi denarja kmetov). Vsak evro kazni je med drugim tudi evro manj za spodbude, KOPOP/ukrepe, odkupa zemljišč, svetovanje ipd.

7. Institucije pišete zakone vsak zase brez usklajevanj in če bi vsak izvajal zakone 100% lahko kmet takoj preneha z dejavnostjo.

Razumemo, da se na terenu lahko ustvari vtis nepreglednosti in prekrivanja pravil, vendar je treba poudariti naslednje:

1. **Predpisi se ne pripravljajo vsak zase.** Zakoni in podzakonski akti se praviloma pripravljajo v **medresorskem usklajevanju**, z možnostjo **javne obravnave** in nato v **vladno-parlamentarnem postopku**. Namen teh faz je prav uskladitev različnih interesov (naravovarstvo, kmetijstvo, vode, prostor ipd.).
2. **Cilj zakonodaje ni prenehanje kmetovanja.** Varstvena zakonodaja ne izhaja iz predpostavke, da je kmetijska dejavnost na zavarovanih območjih nedopustna. Omejitve so praviloma vezane na **posege ali ravnanja, ki bi povzročila poslabšanje stanja narave** (npr. ključne pretvorbe travnikov, posegi v vodni režim ipd.), ne pa na kmetovanje kot tako.
3. **Pomemben del obveznosti je prostovoljen in vezan na plačila.** Številni režimi v praksi nastanejo v okviru **prostovoljnih kmetijsko-okoljskih ukrepov** (npr. v zameno za plačila), kjer se kmet sam odloči za prevzem dodatnih obveznosti.

Zakonodaja je usmerjena v **usklajevanje rabe prostora z varstvenimi cilji**, pri čemer je kmetijstvo – zlasti ekstenzivno – na številnih območjih tudi **ključni del ohranjanja travniških habitatov**.

8. **Melioracije, izvedba drenaže na njivi (sredina njive, kjer voda zastaja). Kako negativno vpliva na habitatne tipe, ali obstaja kakšna raziskava, ki potrjuje vpliv drenaže na njivah?**

Drenaža (melioracija) pomeni poseg, ki spremeni vodni režim tal, praviloma tako, da pospeši odvajanje vode in zniža nivo talne vode. V območjih, kjer so varstveni cilji vezani na mokrotne travnike, barjanska tla in druge vlažne habitatne tipe, lahko tak poseg povzroči poslabšanje stanja habitatov in s tem posredno tudi slabšanje pogojev za vrste, ki so od teh habitatov odvisne.

Negativni vplivi drenaže na habitatne tipe se najpogosteje kažejo skozi naslednje mehanizme:

- Izsuševanje in sprememba rastlinske sestave: znižanje talne vode lahko vodi v prehod iz mokrotnih v bolj suhe in produktivne združbe, kar pomeni izgubo ali degradacijo mokrotnih travnišč. Na Ljubljanskem barju je kot pomemben dejavnik ogrožanja mokrotnih travnikov izrecno navedeno intenziviranje kmetijstva, ki vključuje tudi izsuševanje.
- Vplivi preko meje parcele: vodni režim je prostorsko povezan; drenaža lahko vpliva tudi na sosednje vlažne dele (zmanjšanje dotoka/višine talne vode), kar je v literaturi pri mokriščih opisano kot tipičen učinek posegov v odvodnjavanje.
- Vplivi na barjanska (organska) tla: na šotnih/barjanskih tleh drenaža pospeši oksidacijo organske snovi, kar lahko povzroča posedanje tal in emisije CO₂ ter dolgoročno slabšanje mokriščnih funkcij.
- Kakovost voda in izpiranje hranil: pri kmetijskih zemljiščih je v raziskavah pogosto izpostavljeno, da lahko podzemna drenaža poveča podzemni odtok in izpiranje anorganskega dušika (odvisno od razmer in upravljanja).

Obstajajo številne študije, ki obravnavajo učinke kmetijske (podzemne) drenaže na **hidrologijo, kroženje hranil in posledične okoljske vplive**. Objavljene so analize vpliva drenaže na **vodno bilanco in izpiranje dušika** ter nabor ukrepov, namenjenih zmanjševanju vplivov drenaže na kakovost voda. Vpliv drenaže je lahko lokalni ali širši, odvisno od tal, hidrologije in povezanosti z

okoljskimi mokrišči; zato se takšni posegi v občutljivih območjih praviloma obravnavajo posamično, z vidika varstvenih ciljev in dejanskih vplivov.

9. Z nečiščenjem glavnih odvodnih jarkov se ogroža habitate zaščitene vrste. Kdo odgovarja?

Odgovornost je odvisna od tega, **kaj konkretno so “glavni odvodni jarki” po pravnem statusu** (vodotok / glavni odvodnik ali del hidromelioracijskega sistema).

Če gre za vodotok / glavni odvodnik (primarni odvodnik) - Za vzdrževanje (tudi čiščenje v okviru programov urejanja voda) praviloma odgovarja **država**, izvedbeno pa se dela izvajajo v okviru **obvezne državne gospodarske javne službe urejanja voda** pod pristojnostjo **Direkcije RS za vode**. Direkcija tudi javno vodi programe in ukrepe na vodotokih (GJS, izredni/sanacijski ukrepi).

Če gre za melioracijske jarke/drenaže znotraj hidromelioracijskega sistema (sekundarni/terciarni jarki) – je vzdrževanje teh objektov urejeno posebej: naloge upravljanja in vzdrževanja se izvajajo **na podlagi razpisov ministrstva, pristojnega za kmetijstvo**, po letnem programu; če so dela na varovanih/zavarovanih območjih, mora biti program potrjen tudi s strani resorja za okolja. Za **redno vzdrževanje** (npr. košnja brežin, čiščenje prepustov, čiščenje jarkov, izpiranje drenaž ...) pa sredstva v določenem delu zagotavljajo **lastniki oziroma zakupniki** (sorazmerno s površino melioriranih zemljišč).

Na Barju je treba poudariti, da je lahko problem **tako neustrezno ne-vzdrževanje, kot tudi prekomerno čiščenje/poglobitve**. Strokovna mnenja za Ljubljansko barje opozarjajo, da preveliki in pregloboki jarki pospešijo odvodnjavanje in lahko izsušujejo zemljišča do te mere, da se **slabšajo razmere za varovane vrste in habitatne tipe**. Zato je ključno, da se vzdrževanje izvaja **ciljno, po programu in v skladu s pravili za varovana/zavarovana območja**.

10. Ali lahko odstrelijo lovci tujerodno vrsto nutrija?

Nutrija je v Sloveniji opredeljena kot lovna vrsta. Za odgovor je pristojen MKGP!

11. Glede ZON: Prosim pokomentirajte neupoštevanje zahteve odstranjevanja TVR (invazivk) s strani lastnika – države oz. občine. Če država sama ne skrbi za ohranjanje narave, zakaj bi drugi lastniki?

Z vidika **ZON (po noveli ZON-F, v veljavi od decembra 2025)** je ključno sporočilo naslednje:

1. **Država in občina kot lastnik nista izjema.** Obveznosti glede invazivnih tujerodnih vrst se nanašajo tudi na zemljišča v **javni lasti**; ZON ne določa, da bi bile državne ali občinske parcele izvzete iz ukrepov.
2. **Zakon določa, kdo mora ukrepe dejansko izvesti (izvajalci ukrepov).** Za zagotovitev izvajanja ukrepov (preprečevanje širjenja, odstranitev, obvladovanje) ZON določa **pristojne izvajalce glede na lokacijo** – npr. ministrstvo pristojno za vode na vodnih in priobalnih

zemljiščih, upravljavce infrastrukture na zemljiščih v lasti države/občin v varovalnih pasovih, upravljavce javnih občinskih površin, upravljavce zavarovanih območij itd.

3. **Če se ukrepi ne izvajajo, obstaja inšpekcijski mehanizem.** ZON v primeru ugodnjega odkritja daje **pristojnemu inšpektorju** pooblastila, da odredi ukrepe (od prenehanja nedovoljenih ravnanj do odstranitve/ obvladovanja invazivne vrste). Pri **zgodnjem odkritju** invazivne vrste je izrecno določeno:
 - če je povzročitelj vnosa znan, se ukrep odredi njemu,
 - **če ni znan, se odstranitev lahko odredi lastniku zemljišča** (torej tudi državi ali občini kot lastniku)
 - **če gre za strokovno zahtevno ali nevarno odstranitev, se ta izvede v okviru javne službe.**
4. **Treba je ločiti: “tujerodna” ≠ vedno “invazivna” z obvezno odstranitvijo.** Obvezni ukrepi se nanašajo na **invazivne vrste** v smislu Uredbe (EU) 1143/2014 in ZON (seznam vrst EU ali RS in ukrepi).

12. Glede opraševalcev nismo krivi samo kmetje, kaj pa transport po cesti, zraku, še njih omejite.

Strinjamo se z bistvom trditve. Vplivi so večplastni in vključujejo tudi **promet, urbanizacijo, industrijo, svetlobno onesnaženje, invazivne vrste in podnebne spremembe.**

Hkrati pa je treba poudariti dve dejstvi:

1. **Tudi promet in drugi sektorji so že predmet omejitev in pravil.** Pri cestah in železnicah obstajajo obveznosti glede **presoje vplivov na okolje**, ukrepov za varstvo narave, upravljanja vegetacije, preprečevanja onesnaževanja in podobno. Promet ni “izvzeta” dejavnost – pravila veljajo tudi zanj, le da so urejena v drugih predpisih (promet, okolje, prostor).
2. **Zakaj se pogosto govori o kmetijstvu?** Zato, ker je kmetijska raba prostora na velikem delu Slovenije **največji upravljavec odprte krajine** in ima zato tudi največji potencial, da z ukrepi (npr. cvetoči pasovi, poznejša košnja, manj pesticidov, ohranjanje mejic, mozaik rabe) **hitro izboljša razmere za opraševalce**. To ni prenašanje krivde, ampak priznanje, da je kmetijstvo hkrati del problema *in* del rešitve – ob ustreznih spodbudah in pravilih.

Rešitve morajo biti medsektorske. Kmetijstvo ni edini vir pritiskov, vendar pa so ukrepi v kmetijski krajini nujni, ker se prav tam odvija večina življenjskega prostora opraševalcev.